

Radiācijas drošība

Publicēts: 22.03.2020.

Kodoldrošība un aizsardzība pret radiāciju

[Likumdošana](#)

2000.gadā tika pieņemts likums "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" un saskaņā ar šo likumu izveidota [normatīvo aktu bāze radiācijas drošības un kodoldrošības jomā](#), atbilstoši Eiropas Savienības normatīvo aktu prasībām un Starptautiskās atomenerģijas aģentūras rekomendācijām.

Lai nodrošinātu vienotu uzraudzību un kontroli radiācijas drošības un kodoldrošības jomā, 2001. gadā tika izveidots Vides ministrijas padotībā esošais Radiācijas drošības centrs. No 2009.gada 1.jūlija atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 28.maija rīkojumam Nr.339 [„Par Radiācijas drošības centra reorganizāciju”](#) Radiācijas drošības centrs tika reorganizēts. [Valsts vides dienesta radiācijas drošības centrs](#) pārņēma likumā "Par radiācijas drošību un kodoldrošību" un tam pakārtotajos tiesību aktos noteiktās funkcijas. Valsts aģentūra "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra" pārņēma vides radioaktīvā piesārņojuma monitoringu organizēšanu un individuālo dozimetrisko mērījumu veikšanu. Atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 1.jūlija rīkojumam Nr.448 [„Par valsts aģentūras „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra” un Bistamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras likvidāciju un valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” dibināšanu”](#) (turpmāk – rīkojums Nr.448) no 2009.gada 1.augusta tika likvidēta valsts aģentūra "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra" un Bistamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūra un tika dibināta [valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”](#), kuras viens no uzdevumiem ir nodrošināt radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu, apsaimniekot radioaktīvo atkritumu glabātavu "Radons" un Salaspils kodolreaktoru.

Latvijā nav darbojošos kodolobjektu. 1998.gadā tika apturēta Latvijā vienīgā kodolreaktora – Salaspils kodolreaktora darbība, jo tas bija novecojis un savu laiku nokalpojis, kura slēgšana ar katru gadu maksātu arvien dārgāk, bet iespējas saņemt ārvalstu palīdzību samazinātos. Salaspils kodolreaktors atrodas Vides ministrijas pārziņā.

Lai uzsāktu Salaspils kodolreaktora likvidēšanu, Ministru kabinets 1999.gada 26.oktobrī apstiprināja Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas koncepciju (protokollēmums Nr.57, 11.§), kura tika aktualizēta [2004.gada 30.novembrī \(Ministru kabineta rīkojums Nr.958\)](#). Salaspils kodolreaktora likvidēšanas veiktais [ietekmes uz vidi novērtējums](#) ir akceptēts Ministru kabinetā ar 2007.gada 26.jūlija rīkojumu Nr.467 [„Par Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas akceptēšanu”](#).

Reaktora likvidēšanas gaitā tika atrisināts jautājums par lietoto kodoldegvielu, jo Latvijā nav piemērotas glabātavas lietotajai kodoldegvielai. Lietotā kodoldegviela, izmantojot ASV finansiālo atbalstu, 2008.gadā tika izvesta uz Krievijas Federāciju atbilstoši [Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federācijas valdības vienošanās par sadarbību pētnieciskā reaktora apstārtās kodoldegvielas ieviešanai Krievijas Federācijā](#) (apstiprināta ar Ministru kabineta 2007.gada 6.novembra noteikumiem Nr.745 un parakstīta 2007.gada 3.decembrī) nosacījumiem.

Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas laikā radušos radioaktīvos atkritumus, kā arī pārējos radioaktīvos atkritumus, kuri rodas Latvijā, apglabā radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons", kuras apsaimniekošanu [veic valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”](#) (LVĢMC). LVĢMC uzdevums ir arī veikt Salaspils kodolreaktora demontāžu un likvidēšanu.

[2003.gada 26.jūnijā Ministru kabinets ar rīkojumu Nr.414](#) apstiprināja [Radioaktīvo atkritumu glabāšanas koncepciju](#), kura paredz pasākumus radioaktīvo atkritumu pārvaldības sistēmas uzlabošanai, tai skaitā, papildus radioaktīvo atkritumu tvertņu būvniecību

radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons", lai nodrošinātu visu Salaspils kodolreaktora likvidēšanas un demontāžas gaitā radušos radioaktīvo atkritumu apglabāšanu un nodrošinātu rezervi arī tiem radioaktīvajiem atkritumiem, kuri radīsies no citām darbībām. Paredzētās būvniecības [ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums](#) tika akceptēts Ministru kabinetā 2008.gada 3.decembrī ar rīkojumu Nr.769 „[Par divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā „Radons” akceptēšanu](#)”.

Vienlaicīgi ar ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma akceptēšanu tika risināti jautājumi ar Baldones novada pašvaldību, kura iebilst par paredzēto darbību. Tika izstrādāts informatīvais ziņojums „Par problēmām un nepieciešamiem pasākumiem, to izmaksām, kas netieši saistīti ar radioaktīvo atkritumu apglabāšanas turpmāko attīstību”, kas izskatīts Ministru kabinetā 2008.gada 25.novembrī (protokollēmums Nr.83 42.§), kā arī 2008.gada 25. novembrī tika akceptēts Ministru kabineta 2009.gada 23.decembra rīkojums Nr.833 „[Par privatizācijas ienēmumu novirzīšanu Baldones vidusskolas rekonstrukcijas projektam](#)” saskaņā ar kuru no valsts īpašuma objektu privatizācijā gūto ienākumu atskaitījumiem piešķirts Baldones novada domei 200 000 latu Baldones vidusskolas rekonstrukcijas projekta pabeigšanai, kā arī atzīts par spēku zaudējušu Ministru Padomes 1991.gada 11.jūlija lēmums Nr.178 "Par celtniecību Baldonē sakarā ar uzņēmuma "Radons" rekonstrukciju".

Lai turpmāk izmantotu Salaspils kodolreaktora teritoriju un infrastruktūru, samazinot reaktora likvidēšanas izmaksas, risinātu problēmas vēža diagnostikā un ārstēšanā, kā arī citās medicīnas jomās, un turpinātu attīstīt zinātniskos pētījumus, 2006.gada 31.augustā Ministru kabineta akceptēja [Nacionālā daudzfunkcionālā ciklotrona centra izveidošanas koncepciju](#) (noteikumi Nr.688). Atbilstoši koncepcijai Salaspils kodolreaktorā paredzēts izveidot ciklotrona centru. Ciklotronu centra izveidošana norisēs, piesaistot privāto sektoru – noslēdzot koncesiju līgumu ar privāto partneri. Ciklotronā iegūtos radiofarmaceitiskos preparātus varēs izmantot ne tikai Latvijā, bet arī būs iespējams veikt vairāku preparātu izvešanu ārpus Latvijas, ņemot vērā, ka tuvākajās kaimiņvalstīs nav šādu ciklotronu centru.

Kā galvenie Vides ministrijas uzdevumi šajā jomā jāmin:

Salaspils kodolreaktora likvidēšanas procesa vadība no šī procesa sagatavošanas līdz noslēgumam;

radioaktīvo atkritumu pārvaldības sistēmas uzlabošana;

nacionālā daudzfunkcionālā ciklotrona centra izveidošana;

radiācijas drošības un kodoldrošības prasību ieviešanas kontroles nostiprināšana.

Likumdošana

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.varam.gov.lv/lv/radiacijas-drosiba>